

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji naša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi in službe v socialne namene delavstva in namočeneem. vsaka beseda Din 0,30

Štev. 89 • Maribor, sobota, dne 10. septembra 1938 • Leto XIII

Pomembna proslava srbskih sodrugov v Beogradu

in socialistično gibanje v Sloveniji
Srbski sodruzi so organizirali I. veliki delavski zlet, kateri se bo vršil v Beogradu, dne 10. in 11. septembra t. l. S tem prvim delavskim zletom je zvezana tudi proslava 40-letnice izhajanja »Radniških novin«, kar daje tej proslavi poseben pomen, kajti s tem je združena proslava 40-letnice svobodnega in razrednega delavskega gibanja v Srbiji. To pa je tudi za nas Slovence posebna važnost, saj sta bila naš socialistični pokret v bivši Avstriji in socialistični pokret v Srbiji, navzlic mejam in reakcionarni politiki bivše Avstrije napram mali ali junaški Srbiji — idejno in politično zelo povezana.

Res je, da te idejne povezanosti široke mase niso poznale iz razumljivih razlogov, ker se pri nas »Radniške novine« niso veliko čitale, kakor se tudi naš »Rdeči prapor«, »Zarja« in drugi listi niso veliko čitali v Srbiji. Ali vse to ni onemogočilo ideoloških vezi med našim in njihovim pokretom. »Radniške novine« so se čitale v naših redakcijah, čitali so jih posamezni sodruzi, ki so v raznih beležkah priobčevali v naših listih in revijah vse, kar je bilo mogoče in oportuno, da se naše delavstvo seznanja s politiko in gibanjem, ki so ga vodili naši sodruzi v Srbiji, kateri so imeli zelo težko stališče v svoji industrijsko nerazviti državi.

V kolikor ni to zadoščalo za medsebojno spoznanje in za ideološko in organizatorično povezanost, so to napravili posamezni sodruzi s svojimi osebnimi obiski pri nas in naši v Srbiji (ali v Bosni in na Hrvaškem, ko so se ob raznih prilikah sestajali). K tem ideološkim vezam so mnogo pripomogli: nepozabni vezovi srbskega proletarijata s. D. Tucovič, Dušan Popović, Z. Lapčević, Ž. Topalović in drugi ter od naše strani ss. E. Kristan, pok. dr. Tuma in drugi, ki so izmenjavali obiske na kongresih, konferencah in vodili medsebojno osebno korespondenco in dopisovanje v naših listih. Glavna veza pa je bila socialistična ideja in pripadnost k internacionali. Pri teh stikih mi je ostala neopozabna figura s. Tucoviča, katerega sem prvič videl in slišal v Trstu, zlasti pa njegov nastop, v katerem sem spoznal vso njegovo politično sposobnost, zrelost in poznanje, ne samo balkanskih, temveč obče evropskih političnih in gospodarskih problemov, zlasti pa teženj delavskega razreda.

Zadnjič sem s. Tucoviča občudoval v Zagrebu, bilo je to ob priliki strokovnega kongresa, ki se je vršil aprila meseca l. 1914., ko mi je v kavarni »Gundulić«, pri zajtrku, razlagal razvoj dogodkov na Balkanu in nerazumljivo politiko Avstrije napram Srbiji. Obenem mi je razlagal stanje, razvoj in solidnost delavskega pokreta v Srbiji ter njegovo neomajno zaupanje v socialistično in strokovno internacionalo. Takrat mi je tudi s ponosom povdaril, kako velik vpliv imajo »Radniške novine« (ki so izhajale kot dnevnik) na srbsko delavstvo in srbsko javnost. Obenem me je navduševal za — stike med jugoslovanskimi socialisti.

Kdo bi si bil mislil, da bo ta veliki duh in bojevnik, čez nekaj mesecev junaško padel na bojnem polju za svobodo Srbije, Balkana in vseh južnih Slovanov. In vendar je padel — a ne zaman! To so sicer epizode, so pa pomembne za naš razvoj po prevratu, ki so pripomogle, da smo naše medsebojne vezi in organizacije uredili brez večjih težav, ker smo se že prej več ali manj idejno in osebno poznali. Poznali smo tudi

Mobilizacija v obrambo miru

Četrti načrt češkoslovaške vlade

Češkoslovaška vlada je predložila svoj četrti načrt za rešitev manjšinskega vprašanja v zvezi z zahtevami krkonoških Nemcev.

Ta načrt, ki je bil izročen parlamentarnim predstavnikom krkonoških nacistov, predvideva:

1. dodelitev uradniških mest v državni službi pripadnikom narodnih manjšin po načelu proporca;
2. zaposlitev teh uradnikov na ozemlju, kjer prebiva narodna manjšina, kateri pripadajo;
3. organi krajevne policije pripadajo narodnosti, ki prebiva v dotičnem kraju;
4. zakonito priznanje jezikovne enakopravnosti;
5. pomoč od krize prizadetim nemškimi obmejnimi krajem in se v to svrho najame posojilo 700 milijonov Kč;
6. uredba kantonalnega sistema na osnovi narodne avtonomije;
7. pri osrednji državni upravi se ustanove sekcije, ki jih bodo vodili uradniki, ki pripadajo dotični narodni manjšini;
8. sklene se poseben zakon proti raznarodovanju in okrnjevanju pravic in interesov v državi prebivajočih narodov;

9. v kolikor ni treba zakonodajnih ukrepov, se doseženi sporazum izvede takoj.

Do skrajnih mej

Češkoslovaška vlada je šla do skrajnih mej možnosti. To priznava tudi vse inozemstvo.

Razgovori prekinjeni

Razgovori med praško vlado in predstavniki nacističnih Nemcev so prekinjeni. Kot razlog navajajo neke dogodke v Moravski Ostravi. Tam je prišlo do demonstracij, pri katerih so nacistični poslanci krkonoških Nemcev hujskali množico, naj napade policijo. Prišlo je do incidentov in sedaj se čutijo užaljeni Nemci.

Poskus zavlačevanja

Prekinjenje razgovorov s strani krkonoških nacističnih Nemcev radi dogodkov v Moravski Ostravi je samo preteza, da pogajanja zavlečejo. Henlein je pri Hitlerju v Nürnbergu, kjer se posvetujejo, kaj naj napravijo. Do nedavnega časa so v Berlinu računali, da so izjave Anglije v prid Češkoslovaški samo prazne besede. Bili so mnenja, da se Anglija ne bo zganila, ako pride do spopada. Dogodki zadnjih dni pa kažejo nasprotno. Angleška vlada je z vso odločnostjo zavrnila od Nemcev v »Times«

lanciran predlog, da naj CSR odstopi od Nemcev naseljene pokrajine Nemčiji.

Tihotapstvo orožja

Češkoslovaški cariniki so odkrili veliko tihotapstvo orožja iz Nemčije v krkonoške kraje. Zaplenili so nad tisoč pušk in preko 200 samokresov.

Mobilizacija ...

Hitler je pozval 750.000 rezervistov na trimesečne orožne vaje. V odgovor na to je mobilizirala Francija 600.000 rezervistov. Sedaj prihajajo vesti, da je mobilizirala tudi Belgija. Anglija je pripravljena in z njo tudi vse ostale države, ki se čutijo dolžne pomagati CSR. Ako so v Berlinu računali s tem, da je mogoče Evropo presenetiti, so se vračunali.

Blum: Nobenega pritiska več!

V »Populaire« piše s. Blum: Pripravljenost Češkoslovaške, da ugodí, ne narokujeta samo pamet in treznost, ampak predvsem tudi volja, da si ohrani zaupanje Anglije in Francije. Francija in Anglija ne smeta več pritiskati na Češkoslovaško. Francija se ne sme več obračati na Prago, ampak na Anglijo, Anglija pa ne več na Češkoslovaško, ampak v Berlin.

Angleške strokovne organizacije za Češkoslovaško

Kongres angleških delavskih strokovnih organizacij.

V Blackpolu je bil v ponedeljek odprt 17. kongres angleških delavskih strokovnih organizacij Trade Union. — Glavni tajnik zveze železničarjev, John Marchbanks, je odločno nastopil proti nasilstvu nad Češkoslovaško. Rekel je, da Unija nikdar ne bo odobrila ali dopustila pravice enemu možu, pa naj gre za kronanega vladarja ali voditelja ali diktatorja, da bi vladal s terorjem in izrabljaj vojno za orodje svoje politike. Proti takim voditeljem bo Trade Union

napovedala sveto pravico revolucije.

Trade Union bo podprla vsako politiko vlade, ki gre za ohranitev miru. Mir ohraniti je naloga vseh vlad. Demokratske vlade morajo dati Nemčiji razumeti, da so nasprotno vsakemu nasilnemu pritisku na Češkoslovaško republiko ali slabitvi te demokratske države. Vse štiri velesile Anglija, Francija, Rusija in Zedinjene države, morajo vztrajati na tem, da Češkoslovaška ohrani svoj demokratski režim.

Mala antanta in Madžarska

Madžarski je kaj malo do sporazuma.

Predsednik madžarske vlade Imredy je govoril v Kapošvaru o razmerju Madžarske do Nemčije in male antante. — Rekel je, da je Horthyjev obisk v Nemčiji utrdil najožje sodelovanje z Madžarsko. Blejska konferenca male antante je pa le, kar je za Madžarsko važno, priznala vojaško enakopravnost Madžarske.

o bojestranske dobre in slabe strani in jih pri razgovorih upoštevali ter zgradili skupno politično in strokovno organizacijo, vodili skupne akcije ter tako postali organizatorično in idejno nerazdružljivi, daš deljeni na narodne in pokrajinske potrebe, kar bo tudi v bodoče ostalo, ne da bi izgubili na svojem pomenu in enotnosti.

Iz vsega, kar sem tu na kratko navedel, sledi, da se z vsem srcem pridružujemo slavlju 40-letnega jubileja »Radniških novin« in delavskega pokreta v Srbiji, ker je ta jubilej za nas vse časten, kakor je bilo vse delavsko gibanje v Srbiji vedno čisto in častno ter uživalo velik ugled v internacionali. Pridružuje

jemo se pa tudi radi tega, ker je ta jubilej tudi naš, ker smo tudi mi v tem času na en ali drug način sodelovali, za kar nam nikdar ni bilo in ni žal.

Pridružujemo se tej proslavi z vročo željo, da bode ta naša povezanost vedno tesnejša, že z ozirom na težak položaj, v katerem se nahajamo. Pridružujemo se tudi z željo, da bi se »Radniške novine« razvijale v dnevnik in tako postale centralni organ našega socialističnega pokreta v državi, kar bi bilo velike važnosti za nas vse in za mednarodni socializem še posebej. J. P.

175 francoskih bojevnikov, ki so se borili na solunski fronti, je prispelo v našo državo. — Obiskali bodo bojišča in grobove padlih tovarišev pri Bitolju.

jeno je bilo, da bo tekst sporazuma, s katerim je Mala antanta dovolila Madžarski, da se zopet svobodno oborožuje, objavljen v enaki stilizaciji na Bledu in v Budimpešti. Dočim je v blejskem tekstu navedena kot podpisnica sporazuma Mala antanta, so v tekstu sporazuma, ki ga je objavila madžarska vlada, navedene države Jugoslavija, Rumunija in Češkoslovaška posamič, kakor da bi bila sklepala madžarska vlada tak sporazum z vsako izmed teh držav posebej in ne z Malo antanto.

Jasne izjave ameriškega predstavnika

V Franciji so — nekaj ur pred otvoritvijo nemškega nac. kongresa v Nürnbergu — odkrili spomenik prvim ameriškim vojakom, ki so stopili na francoska tla 1917. leta. Pri tej slovesnosti je imel daljši govor William Bullitt, ameriški poslanik in osebni Rooseveltov prijatelj. Izjavil se je za

Svobodo:

»Američan in Francoz vedo, da živé ljudje mnogo srečneje kot svobodni državljani kakor sužnji.«

Za demokracijo:

»Mi vemo, da pozna sicer zgodovina velike diktature, toda prav tako vemo, da je vlada ljudstva, iz ljudstva in za ljudstvo boljša.«

Za častnost in pravnost:

»Mi vemo, da je pot pravnosti in častnosti najboljša politika.«

Enakopravnost ras:

»In mi vemo, da nobena rasa ne nadkriljuje vsem druge rase.«

Japonci uporabljajo strupene pline. Reuter poroča iz Hankaua: Več inozemskih opazovalcev potrjuje vest, da so japonske čete med zračnimi boji v Jučangu in Singceu uporabljale strupene pline.

Nacisti napadajo ob Ebru

Republikanci z uspehom odbijajo napade

General Franco se zaveda, da mu ob Ebru grozi velika nevarnost vse dotlej, dokler so republikanci na desnem bregu reke. Dokler drže republikanci te pozicije, ne more Franco nadaljevati svoje ofenzive na črti Teruel—Sagunto in od tu proti Valenciji.

Zato se že nekaj dni trudi, da bi s silovitimi napadi omajal republikanske postojanke ob Ebru. Napadi so osredotočeni na Corbere, gorski venec Partida de Fanhuanes in na postojanke Gandez—Mora de Ebro. V gorovju Partida de Fanhuanes so republikanci uničili dva bataljona napadalcev in potem s protinapadom zavzeli neko izgubljeno postojanko.

Pri Corberi pa je uspelo sovražniku.

da je zavzel dve višini.

Izmirjenje?

Angleški listi prinašajo vesti, da je bojevitost generala Franca silno pokustila. Vedno bolj se množe vesti, da bo prišlo do izprembe v vodstvu Francove Španije. Baje bodo prišli na površje elementi, ki so naklonjeni izmirjenju in sporazumu, da se državljanska vojna zaključi. Trdi se, da je na nekaterih frontnih odsekih prišlo do bratenja med vojniki obeh taborov. Vesti je treba zaenkrat sprejeti z rezervno. Zdi se pa, da bi utrujenost generala Franca utegnila biti posledica pomanjkanja nadaljnjih dobav vojnih potrebščin, ker morata tako Nemčija kot Italija biti pripravljena na lastnem ozemlju in tu o-

sredotočiti vse razpoložljive sile v lju-deh in materijalu.

Veliko velja Italijo vojna v Španiji

Diplomatični dopisnik glasila angleške delavske stranke »Daily Herald« poroča, koliko je stala Italijane vojna v Španiji. Po teh postavkah je Italija žrtvovala za Španijo, odkar razsaja tam državljanska vojna, pa do pričetka junija t. l. za Francovo vojsko 17 milijard lir (okoli 40 milijard dinarjev, in sicer 1936 4½ milijarde, 9 milijard 1937 in v prvem polletju letos 3½ milijarde. V mesecih juliju in avgustu je bilo letos poslanih v Italijo 30.000 legijonarjev. Italijanskih prostovoljcev je v Španiji sedaj okoli 70.000, nemških pa 8000.

Avstrijske novice

V Badenu pri Dunaju se je ustrelil Kurt Hahn, nezakonski sin bivšega avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in Leopoldine Hahn, hčere trgovca iz Prage. V svetovni vojni je bil težko ranjen in je ohromel na obeh nogah. Podpirala sta ga Franc Ferdinandova sestra nova vojvoda Hohenberg. Po »anšlusu« pa je bilo njihovo premoženje razlašeno in je Kurt Hahn ostal brez sredstev.

Pariška »Tageszeitung« poroča, da je bila velika kemična tovarna Kreidel, Heller & Co. arizirana in prepuščena v last Fridolinu Glassu, ki je ob nacističnem puču leta 1934. komandiral SS standardo 59, ki je umorila Dollfussa.

Oblastva so v Avstriji prepovedale vse privatne in konfesionalne šole. Ukinjena je tudi znana »Schottengymnasium« — »Prager Presse« piše, da je ta gimnazija obstojala že od XIII. stoletja in da so na njej studirali najodličnejši avstrijski državniki, učenjaki in kulturni delavci. Na tej gimnaziji je bil nekaj časa tudi Masaryk. Še v letošnjem šolskem letu sta v tej gimnaziji studirala sinova velikih nacionalsocialistov, državnega namestnika Seyss-Inquarta in sedanjega rektorja dunajskega vseučilišča Menghina. Seyss-Inquartov sinko je v letošnjem piliju dovršil sedmi razred in se bo sedaj moral vpisati na kako drugo gimnazijo v osmo šolo.

V času krize je nastalo na Dunaju veliko majhnih gostlin in kavar, kjer so dobivali brezposelni po nizki ceni preprosto kosilo in pijačo, predvsem kavo iz cikorie in razne juhe. Po anšlusu je veliko teh lokalov prenehalo z obratovanjem, ker so večino brezposelnih delavcev transportirali v Nemčijo na prisilno delo. Zadnje še obstoječe lokale te vrste so pa zdaj nacistične oblasti zaprle z motivacijo, da so te kavarne in gostine le leglo delomrznežev in raznih prevratnih elementov.

Doma in po svetu

Progo na Jadran, ki bo vezala Beograd in Kotor, so pričeli graditi. Izpeljana bo preko Zlatibora in Lima z odcepkom stranske proge na Podgorico v Črni gori. »Slovenski dom« (št. 202) piše, da sodelujejo pri gradbi tudi vseučiliški profesorji-geologi iz Beograda in Zagreba ter dostavlja »Ljubljancem niso potrebovali«.

Vpokojen je na lastno prošnjo ban primorske banovine dr. Josip Jablanović. »Slovenski dom« (št. 202) pravi, da ni znano, ali je zaprosil za pokoj radi slabega zdravja ali radi kakšnih drugih nezd. Ostalo ostaja v tajni.

Občinski svet v Subotici je notranji minister dr. Korošec na novo imenoval. V njem je 34 Bunjevcev, 20 Srbov, 15 Madžarov in 3 Židi. Predsednik občine dr. Ladislav Lipozenčič je znana oseba v Subotici in predsednik Rotary-kluba. »Slovenec«, ki se tako rad zaganja v rotarijance in Žide, jo je dobil zopet enkrat po zobeh.

Tovarne sladkorja izjavljajo, da ne bo pri-manjkovalo sladkorja, ker ga je na zalogi še 160 vagonov, med tem pa bo že prišel na trg sladkor iz letošnje sladkorne pese.

Vlak je povozil orožnika Temnikarja Franca iz Zagorja, ko se je vračal po progi proti Zagorju. Ponesrečenemu so morali v celjski bolnišnici odrezati levo roko in nožo, vrhutega pa mu je počila lobanja, tako da je le malo izgleda, da bi okrevale.

Beck v Pragi. Poljski zunanji minister Beck je obiskal Prago. Domneva se, da se bo poljska zunanja politika preokrenila in se bo Poljska zopet pričela naslanjati na Francijo in Anglijo. Zunanjemu ministru Becku pa, kakor zatrjujejo v diplomatskih krogih, bidejo zadnje ure ministrovanja.

Kongres mednarodne zveze odvetnikov se vrši te dni v Budimpešti.

Prof. Jorga apelira na Mussolinija. Prof. Jorga, znani rumunski učenjak, ki je bil pred nekaj leti ministrski predsednik, naslavlja v »Tim-pulu« na Mussolinija poseben apel, v katerem ga poziva, naj se zavzame za evropski mir. — Jorga pravi, da Mussolinijevega postopanja ne more prav razumeti. Tako-le piše: »Ali je Mussoliniju potrebno, da podpira absurdne težnje

gospoda učitelja Henleina. Rumuni vemo, kaj hoče Hitler, vemo pa tudi, da Hitler ne more vsega, če mu njegov rimski zaveznik zakliče: NE.«

Transport italijanskih ranjencev v domovino. Bolniška ladja »Gradisca« je pred kratkim pristala v neapeljskem pristanišču in pripeljala iz Španije 650 težko ranjenih legijonarjev.

Pisatelj vrnil italijanska odlikovanja. Francoski pisatelj Henri Bernstein, ki je imel več italijanskih odlikovanj, med njimi eno, katero mu je pripel sam Mussolini, je po objavi profi-židovskih dekretov vrnil vsa odlikovanja pisarni kraljevih redov.

Na kongresu nemške nacistične stranke je bila prečitana Hitlerjeva proklamacija, v kateri je povdaril, da je Nemčija gospodarsko neodvisna od inozemstva in da ima vsega dovolj, kljub temu pa je potrebno, da se poraba življenjskih potrebščin omeji. — V ostalem se je razpisal bojevni pohod proti Židom in boljševikom ter čestital Italiji k njeni protizidovski akciji. O Češkoslovaški pa ni govoril.

Kaj ima Nemčija in česa nima. Na kongresu nemških manjšin v Stuttgartu je dejal Göbbels: »Nemčija nima deviz in zlata, pač pa voditelje.« Ubogi Francozi, Angleži in Amerikanci, kdaj bodo toliko pametni, da bodo svoje zlato in devize zamenjali z Nemčijo.

Nov štabni šef nemške vojske. Francoski »Oeuvre« poroča, da je bil general Beck od-stavljen, ker je svaril Hitlerja, da je 80 odst. Nemcev proti vojni. Novi generalštabni šef je general Manstein.

Stroški za nemške manevre. Inozemski vojaški atašeji v Berlinu sodijo, da znašajo stroški za nemške manevre okrog šest in pol milijona mark na dan!

Francoski rezervisti pod orožjem. Francija je pozvala pod orožje 600.000 rezervistov, ki so deloma že zasedli nemško mejo. Ta ukrep Francije je precej porazno vplival na kongres nemških nacistov v Nürnbergu.

Francoski zunanji minister je odpotoval dne 9. t. m. v Ženevo, kjer se bo sestal še pred skupščino Zveze narodov z angleškim zunanjim ministrom Halifaxom.

Bivši prestolonaslednik Španije Alfonz se je na neki avtomobilski vožnji smrtno ponesrečil.

Mehiška vlada v ofenzivi Razlastitve se bodo nadaljevale.

Predsednik mehiške republike Cardenas je nacionaliziral petrolejske vrelce angleških in ameriških kapitalistov proti primerni odškodnini. Zedinjene države so predlagale, da Mehika opusti nadaljnjo nacionalizacijo tujih posestev in podjetij, ki jih je v Mehiki še mnogo. — Mehika pa bo nadaljevala razlašanje, ker se ji predlog ne zdi logičen. Cardenas pristane največ na to, da se določi mešana komisija, ki bo razlašeno posest ocenila in določila v čigave roke se plača odkupnina, kadar bo Mehika to mogla.

V Avstriji po petih mesecih

Notranje razmere v bivši Avstriji postajajo vedno bolj komplicirane in dan za dnem je napetost med prusovstvom in avstrijstvom vse večja in večja. Takoimenovani odločni katoliški krogi skoro vsi odklanjajo nacionalni socializem in so liniterji zelo zasvoženi; predvsem se pa podeželska duhovščina ne da tako lahko vstosmeriti in je nad dunajskim fašističnim kardinalom zelo razočarana. Med kmeti je bila pred »anšlusom« nacionalsocialistična agitacija najbolj učinkovita. In zares predstavljajo kmeti še danes, v nasprotju z drugimi sloji prebivalstva, najmočnejšo oporo nacionalnemu socializmu. To je razumljivo, kajti poljedelski produkti imajo radi pomanjkanja živil v stari Nemčiji visoko ceno. Ogromne zaloge živil prodajajo v Nemčijo, kajti carinskih mej pri izvozu iz Avstrije v rajh ni več.

Arijsko meščanstvo, ki je pričakovalo od judovskega preganjanja največji dobiček, uvideva, da antisemitizem ni prinesel željenega uspeha: takoimenovana arizacija trgovin in podjetij (to se pravzaprav pravi, da naj postane podjetja brez judovske konkurence) še ni obrodila sadov. Kmalu po »anšlusu« so bile sicer izdane odredbe, ki onemogočajo rajhovskemu kapitalu udeleževanje v Avstriji, hoteli so namreč, naj bi arijski-avstrijski kapital nadomestil judovskega. Toda današnji resnični gospodar Avstrije, Buerckel, odreka avstrijskemu meščanstvu velike zmožnosti, ki so potrebne za udeleževanje v gospodarstvu. Zato bodo s 1. oktobrom odprli vrata rajhovskemu kapitalu. Do takrat pa skuša Buerckel pospeševati arizacijo na ta način, da postavlja v judovska podjetja komisarije. Po 1. oktobru pa bo prusovski kapital zamenjal judovskega in avstrijski meščan bo razočaran.

Preostajajo še delavci, od katerih je bil del pred »anšlusom« precej simpatično razpoložen za nacionalsocializem, kajti ta mu je obljubljal delo in eksistenco. In če tudi je danes res, da

je brezposelnost padla, je tudi dvakrat res, da so metode, s katerimi skušajo brezposelnost znižati, naletele pri delavcih na razočaranje: draginja in prijeti odtegljaji so povzročili, da današnja delavska plača znaša skoro toliko, kot prejšnja podpora za brezposelnost. In v kratkem se bo vsemu temu pridružil še deset-urni delovnik. Tudi odreja »borze dela« posameznim delavcem mesta: odpošiljajo jih v Nemčijo, kjer čaka delavca težko delo ob pičlem zaslužku. Na ta način je tudi tisti del delavstva, ki je bil prej nacionalsocialistično orijentiran, v kratkem času postal nezadovoljen in socialistično opozicija, ki na skrivaj dela in dela, je izredno močna in pridobiva novih simpatizerjev.

Brez podlage pa so vesti, ki pravijo, da vlada velikanska napetost med SA in vojsko; sicer razmerje ni prijateljsko, vendar se giblje v mejah mrzle korektnosti. Res pa je, da starejša generacija avstrijskih oficirjev, kolikor jo je še v službi, ne gleda preveč navdušeno na nacionalni socializem. Mlajši avstrijski oficirji so bili sicer že davno ilegalno organizirani, vendar pa niso pri odločitvah rajhovskih krogih prikljubljeni; očitajo jim namreč, da so bili sicer celih pet dolgih let ilegalni nacionalni socialisti, vendar pa niso mogli ničesar pomembnejšega napraviti in jim odreka vsako sposobnost.

Vidi se, da je nezadovoljstvo med različnimi ljudskimi plastmi vedno večje in večje in mogoče se bo usoda nacionalnega socializma odločila prav na avstrijskih tleh.

Kino Dom - Celje

10. septembra: »Scisipio afrikanski«. — 11. 12., 13., 14. septembra: »Moč ljubezni«. — 15., 16., 17. septembra: »Pionirji«.

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

54

Razum mi je veleva — naj ga odvrčam, a srce. — da ni treba. Molčal sem.

Prišla sva ven iz vasi, do žitnega skladišča. Nad nama je veter živahno gonil pred seboj temno čredo oblakov, okrog naju se je pozibavalo in pošumevalo od mraza osušeno ivje in vse je spešilo k žimskemu počitku. Jegor je tiho požvižgaval skozi zobe in veter je odnašal v temo ta tih, tenak zvok. Bilo je mrzlo, človeka je obhajal nek strah. Iz daljave je bilo slišati nek nedoločen šum...

— Kakor da nekdo dirja na konju? — sem neprisrebno rekel in trepetal od mraza in bojazni.

— Veter! — je odgovoril Jegor, ki je prisljuhlil. — A Gnjedomu ne bo vse nič pomagalo — ga bodo vseeno vzeli! — je zamišljeno nadaljeval in delal dolge in trde korake. — Moj oče je včeraj prišel iz mesta, kjer je imel opraviti pri okrožnem načelstvu — in je pravil: Astahov je vložil pritožbo proti vo-jaku — sodišču in načelstvu je poslal neko pisanje, ki mu ga je sestavil občinski pisar. Stoj! Slišiš...

Šum je prihajal bližje in vedno bolj razločno, — jezdec je dirjal na konju.

— To ni on, — sem rekel.

— Kdo pa naj bi bil?

— On ima bolj okornega konja.

Iz teme nama je skakala naproti neka velika, siva pega in zatulilo je s tresočim se, strašnim in močnim glasom:

— Ljud-je-e bo-žji... skupa-aj... Hitro-o... Umo-or!

Stekla sva jezdecu naproti.

— Iz mlina je, hlapec Kornjej! — je med tekom rekel Jegor. — Stoj! Kje se je zgodil umor!

Jezdec se med dirom ni mogel hitro ustaviti, konj je skakal od ene strani na drugo in je grozil, da še naju podere na tla, tako da je mogel jezdec izgovoriti le pretrgane in nalomljene besede.

— V mlino, ljubi moji! Tak stoj že vendar, mrha! Stražnik je Avdotjo-soldatko... Si to ti, Dosjekin? Je tvoj oče doma? Tak stoj že! Skličite hitro ljudi, če ne, bo on vse...

— Zdirjaj v vas, midva pa greva tja!

Jegor je pospešil korake, me zgrabil za roko in vzklikal:

— A-ah ti... tak slučaj! Pa sem še opominjal Ljadova... Sodrga!

Za nama se je razlegalo strahotno klicanje:

— Vsta-anite-e... ljudje-e... Skupaj!

Tekla sva, da nama je sapa pohajala. Veter naju je suval v hrbte in nama donašal preplašene krike, zateglo zavijanje psov in zamolke udarce po

nekem zvonilu. Vas se je prebudila, a zdelo se je, kakor da se plaho umika vstran in se oddaljuje od mlina.

Dosjekin se je nagnil naprej, z neverjetno brzino se je v temi tihotapil naprej po poti, kakor lisica, in je loveč sapo renčal:

— Troje moških je tam, tri ženske. — kako so mogli kaj takega dopustiti!

— Orožje ima!

— Strahopetci so vsi skupaj!

Šla sva nekoliko počasneje, veter se nama je zaganjal pod noge in priganjal.

Došli so naju ljudje na konjih, dirjali so skozi temo in da bi se ohrabрили, so tulili z različnimi glasovi in so z njimi skušali pregnati nočne strahove. — rni grmi ob poti so se tudi nagibali proti mlino, kakor da so se odtrgali od korenin in lete nad žem-ljo; nad njimi so se v gosti čredi gnali oblaki. Noč je zbudila in se razgibala, kakor veličanska ptica, ki na široko in plaho maha s črnimi krili, prebuja po vsej okolici kar je živega, objema in vleče seboj, tja, kjer je zblazneli človek oskrnil življenje.

— Kdo gre! — nekdo z nečloveškim glasom zavpije za nama.

Iz teme se je pojavil na konju Mozžuhin, vstric naju zamahedral z nogama in kričal:

— Takale oblast, a? Obesili so nam na vrat te stražnike — oh, ti moj Bog!

(Dalje priložniti.)

Iz naših krajev

V ogledalu

»Slovenec« za klobuk. Henlein je zapisal v svojem listu »Turner-Zeitung« te-le besede: »Se danes je nekaj ljudi, ki verujejo v sveto pismo. Premeteni spekulanti pravijo, da je njegova vsebina od Boga navdihnjena. To so le stari neživljenjski zagovorniki brezpomembnih stavkov, ki že davno spadajo v duševno rotno potarnico degeneriranih in tujerskih ljudi.« Pa menda »Slovenec« ne bo očital Henleinu, da je brezbožni komunist ali framacosn...

Nemci so branili Evrope pred Turki. V Nemčiji vzgajajo nov rod, ki mora biti prežet nacionalističnega ponosa. Vzgojitelji vedo, da je ogledalo naroda zgodovina in da je neprecenljive vrednosti, ako morejo prikazati učeči se mladini zgodovinsko slavno delo njenih prednikov ter jo na ta način podžgati, da nadaljuje po zgledu narodnih velikanov. Zgodovina je pa včasih revna na slavnih dejanjih in celo neprijetna. Zato se že od nekdaj trudijo gotove vrste zgodovinarji, da zgodovino potvarjajo. Pred tednom dni je prinesla »Tagespost« članek pod naslovom »Nemčija je obranila Evropo pred Turki«. Resnica je seveda drugačna, pa pred »Tagespostinega« zgodovinarja ne moti. Ako bi bil mož objektivni, bi moral priznati, da bi bili Turki osvobodili tudi Dunaj, ki so ga branili Nemci, ako bi jim ne bil prišel na pomoč Jan Sobieski s svojimi Poljaki. Z lažjo se vzgaja samo nadutost, od nje pa v časih preizkušnje nič ne ostane kot kakšna žalostna figura.

TRBOVLJE

Naši inženjerji hodijo stalno v inozemstvo na ekskurzije, kjer študirajo nove metode dela. Kako težko je to za našega rudarja, ki mora delati po sistemu, ki mu ga diktira dotični, ki si je stvar ogledal v inozemstvu, ne da bi pri tem pomislil ali so pa tudi pri nas dani pogoji za tak način dela. Prinesejo iz inozemstva samo, kako se da čim več nakopati, a to pa zamolčijo, kakšni so zasluzki francoskih in čehoslovaških rudarjev, ki imajo za svoje delo zagotovljeno tudi človeka dostojno življenje. Zato bi bilo na mestu, da bi vodstvo TPD kot največji rudnik v državi, napravilo takšen izlet v inozemstvo n. pr. v Češko ali v Francijo, da si naši rudarji ogledajo sami dotične metode dela. To bo v korist rudarjem, ker se bodo na ta način upoznali z novim načinom dela, ne pa, da se jim enostavno diktira, češ tam delajo tako in tako in tudi tukaj mora iti. Upamno, da bo vodstvo TPD uvidelo potrebo in poslalo nekaj naših rudarjev na ekskurzijo v inozemstvo. — Rudar.

Izlet na Jesenice. Podporno društvo rokodelcev v Trbovljah zaposleno pri TPD je napravilo izlet v tovarno KID na Jesenice. Rokodelci so zaprosili vodstvo TPD za podporo. TPD jim je plačala šhte, od direktije državnih železnic pa so dobili polovično voznino. Videli so marsikaj, kar bo v korist ne samo delavcem, ampak tudi TPD.

Tudi v Trbovlje prihajajo izletniki v vedno večjem številu in to celo iz inozemstva. Tako so si ogledali rudnik bolgarski rudarji, zatem inženjerji in pred kratkim Poljaki. Tudi iz naše države in iz raznih šol prihajajo ekskurzije v naše jame, da si ogledajo, kako se pri nas kopije premog in pod kakšnimi delovnimi prilikami delajo naši rudarji.

Izlet na Sv. Planino. V nedeljo, dne 11. septembra t. l., priredi »Delavska godba« izlet na Sv. Planino. Odhod godbe ob 6. uri zjutraj iz pred »Delavskega doma«. Vsi ljubitelji planin, predvsem tudi prijatelji delav. godbe so najljubše neje vabljeni, da se izleta udeležijo. — Odbor.

HRASTNIK

Kemična tovarna in steklarna zopet ne plačujeta delavcem mezde za bolezen. Delavski zaupniki, kakor tudi prizadeti delavci so pri vodstvu obeh podjetij intervenirali že večkrat zaradi nerednega izplačevanja te mezde, ki delavcem pripada po § 219 obrtnega zakona. Obe podjetji pa sedaj naenkrat pravita, da sta dolžni plačati bolniške šhte samo dvakrat na leto in sicer vsakih 6 mesecev. Če pa delavec boluje večkrat v letu, mu nista dolžni plačati mezde za ostale primere bolezni. Ne vemo sicer od kje sta obe podjetji dobili take informacije, vemo pa, da pomenja tako njihovo postopanje grobo kršenje naše scialne zakonodaje in § 219 obrtnega zakona, ki določa, da je treba delavcu plačati mezdo za vsako obojenje, če je le delavec bil pri podjetju že vsaj 14 dni v službi. Tako so v neštetih primerih odločila tudi že sodišča in tudi Stol sedmorice, ki je izrekel, da pripada delavcu mezda po § 219 celo za primer, če je bil dvakrat zaporedoma bolan in je med obema boleznima delal samo en dan, za obe bolezni ter da mu ta mezda pripada tudi za vsako bolezen ne glede na to, kolikokrat je delavec v dotičnem letu že bil bolan. Upamo, da bodeta po tem postopanju obe podjetji redno izplačevali bolniške šhte, ker bodo sicer delavci primorani pričeti z vlaganjem tožb proti njima.

Predavanje o obvezni telesni vzgoji. V nedeljo 17. septembra ob 8.30 uri dopoldne se bo vršilo v dvorani Konzuma društva rudarjev predavanje o obvezni telesni vzgoji. Predava strokovni referent za obvezno telesno vzgojo pri kr. banski upravi v Ljubljani.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Vsem ljubiteljem lepih knjig sporočamo, da je letošnji knjižni program Cankarjeve družbe posebno bogat. Vsi, kateri si žele dobiti letošnje izdane knjige, naj se takoj zgledijo pri pošteniku Cankarjeve družbe s. Pernausu Ig-nacu. Cena je malenkostna, 4 knjige din 20,—.

LJUBLJANA

V Jakopičevem paviljonu je umetniška razstava bratov Vidmarjev. Slikarstvo je upodabljačo sposobnost prikazati življenje takšno, kakršnega doživlja človek-umetnik. In ko sem gledal vse te slike Dragota in Nandeta Vidmarja, 81 po številu, slikane v olju, perorisbe, risane s tušem, z rdečo kredjo, v linorezu, me je dojmilo kakor da gledam prizore resničnega življenja iz življenja delavca in kmetu. Pretežna večina motivov: žetev, snopi, hlapec z žrebetom, scjmarka, poljedelka, pastir s planine, otroci predmestja, sirote, te-žak, na njivi, obed, počitek, berači, domov, itd. je polna bridkega življenja, ki ga živita delavec in kmet, vendar vkljub temu je v po-tezih obrazov samozavest, ki prijetno deluje na gledalca. Pokrajinske slike, kakor: motiv s Sore, ob Ljubljani, predmestje, pokrajina

MARIBOR

Pohorska cesta do »Mariborske koče« je gotova. Kilometer te ceste je stal povprečno 376.000 din. Koliko pa bo stalo vzdrževanje? Vzdrževanje takih planinskih cest je zelo drago, posebno še, ker teren, po katerem je speljana cesta ni prav nič podoben terenu alpskih cest.

Tovarnar Löbl odhaja? Poročajo nam, da je solastnik tekstilnih tovarn »Jugosvila« in »Jugotekstil« prodal svoje deleže na teh podjetjih, ki jih ima skupno s tovarnarjem g. Rosnerjem. G. Löbl namerava nadaljevati svoje podjetje v Sarajevu, kamor se bo preselil.

Dva nova kina? Zadnji čas se v mariborski javnosti prav resno razpravlja o potrebi novih kinematografov, ki bi naj ga postavil Sokol pri pravkar kupljeni Unionski dvorani, a katoliški krogi nameravajo postaviti večjo dvorano v novi stavbi Vzemne zavarovalnice pri Glavnem mostu, kjer bi se naj baje tudi naselil nov kino. Oba tabora poudarjata, da je v Mariboru nujno potreben nov kino zaradi konkurence, da bo proizvajal boljše filme, kot nam jih nudijo dosedanj, zlasti pa dobavljal tudi boljše žurnale. Če upoštevamo, da ima celo Celje tri kinematografske koncesije, sta za Maribor samo dva kina nedvomno že davno premalo. To je videti tudi na obisk v atmosferi, ki vlada v teh biografih ob razprodanih dvoranah. Dokazujejo pa to tudi razmere v kinematografih, v katerih se predvaja nam sovražno orijentirani filmi in zlasti

JESENICE

Boj proti nezgodam, ki so pri tukajšnji KID delno zaradi velikega in čisto dejanskega nezmožnega tempa in priganjanja, delno zaradi pomanjkanja varnostnih naprav, delno pa tudi zaradi premajhne opreznosti zlasti največjih delavcev na dnevnem redu, vrši glasilo KID tudi s takimi-le pesmicami: »Trenutek bil si nepazljiv, — ali manjkalo je reda, — sam si bil nezgode kriv, — posledica je beda!« — Tako ugotovitev vzrokov posameznih nesreč je kajpak najbolj všeč vsakemu podjetniku, je pa napisana prav v duhu one stare vzgojne šole: »Prav ti je, zakaj me pa nisi ubogal« ali pa: »Saj sem ti rekel!« Če pa je to tudi v duhu sodelovanja ali tovarniške družine, naj pa presodi naš bravec sam.

Političiranje pri tovarniški družini. »Tov. Vestnik«, glasilo KID, se rad vmešava v politiko, zlasti rad ošvrkne Marks, markiste, internacionalce ali podobno, kjer le more, če ne drugače pa v prirepu kakega poročila ali članka. Sicer nam je to prav malo mar, vendar bi ga vprašali: Ali so marksisti na Jesenicah manj vredni člani »tovarniške družine«, da jih »Tov. Vestnik« vedno švrka ali pa morda sploh niso? To bi bilo treba razjasniti, da bomo vsaj vedeli pri čem smo. Kajti mi dvolimo, da se s švrkanjem enotnost in miroljubnost v tovarniški družini pospešuje. V 16. številki je na čelu lista članek »20 let svobodne domovine«. Tukaj nekaj švrka našo internacionalnost. Mi mu pa povemo tole: Brez jugoslovankega in mednarodnega delavstva bi Jugoslavije ne bilo. Najboljši borci zanjo so bili baš naši delavci. Prej so bili jugoslovan-sko orientirani kakor vsi oni, ki jih »T. V.« hvali kot borce za domovino. Naj »T. V.« ve, da mednarodnost ni breznarodnost. In če piše »T. V.« o upravičenosti mednarodnih vezi kapitala in podjetnikov, tedaj naj pusti medna-rodnost delavstva pri miru, da ne bo morda nehoti dokazal, da mu je mednarodnost delavstva zaradi tega na poti, ker delavca jači (kakor jači kapitalizem), dočim bi mu bilo bolj všeč, če bi bil delavec šibkejši.

Zvečni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilmski »Gospod podnajemnik« z Liano Haid in Paulom Hörbigerjem v glavnih vlogi. Med dodatki tudi kratek film in Paramountov zvočni tečnik. — Sledi vefilmski »Tri ljubka dekletca«.

STUDENCI PRI MARIBORU

D. P. D. »Enakost« priredi v soboto, dne 17. t. m., s pričetkom ob 20. uri v dvorani gosp. Grmeke ob priliki 15-letnice svojega obstoja »Jubilejni koncert«. Sodelujejo: Godba »Glas-benega društva železniških delavcev in usluž-bencev«, »Tamburaški zbor pekovskih pomoč-nikov«, »Pevsko društvo pekovskih pomočni-kov«, »Pevsko društvo »Grafika« in pevsko društvo »Frohsinn«. Vstopnina nizka. Pridite vsi!

Vinsko trgatvev priredi delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v nedeljo, dne 11. sep-tembra, s pričetkom ob 4. uri pop. v dvorani gostilne Mraz. Vabimo vsa bratska društva in ostalo občinstvo. Pridite, ako se hočete pri-jetno zabavati. — Odbor.

KRANJ

Esperantsko društvo »Zelena zvezda« priredi svoj tretji redni začetniški tečaj es-perantskega jezika v začetku meseca oktobra t. l. v gimnaziji. Interesenti, ki nameravajo obiskovati tečaj naj se prijavijo pri g. Slabetu, Mestni trg 15. Istotam se dobe vse potrebne informacije. Obiskujte esperantski tečaj, da se prepričate o vrednosti in nujnosti esperant-skega jezika. Esperanto ni jezik posameznikov, temveč jezik vsega človeštva, ker goji idejo miru in bratstva med narodi. Borci za mir, učite se esperanto!

Naročniki »Delavske Politike« so po tri-kratnem izhajanju lista na teden s plačeva-njem naročnine vsekakor bolj točni. S tem pravilno cenijo napredek lista, ki je le na ta način mogoč. Le nekateri tega še ne upošte-vajo. Apeliramo tudi na nje, da čim prej iz-vrše svojo dolžnost do lista in da za naprej plačujejo naročnino redno. Vsak sodrug-na-ročnik pa naj si izpraša vest, koliko je pridob-il novih naročnikov?! To delo rodi največ uspehov!

Naročite knjige »Cankarjeve družbe«! So-drugi in sodružice, ne čakajte z naročilom knjig »Cankarjeve družbe« do zadnjega, ker je število knjig treba v naprej naročiti. Na slepo pa ne moremo naročiti. Kdor bo še okleval, se mu lahko zgodi, da bo ostal brez knjig in mu bo, zlasti letos, gotovo žal. Je pa tudi v interesu delavskega pokreta, da nikdo ne ostane brez knjig, ker v izobrazbi je moč delavskega razreda!

»Kronika delavske kulture v Mariboru« je brošura, ki jo je založila mariborska »Vzajem-nost«. Dobite jo pri poverjeniku »Delavske Politike«! Kupujte jo!

Ob priliki desetletnice obstoja moji trgo-vine si štejem v prijetno dolžnost, da se Vam najiskrenejše zahvalim za izkazano zaupanje in naklonjenost. Zagotavljam Vas, da se bom, zlasti v tem jubilejnem letu, posebno potrudil, da bom Vaše zaupanje do mojega poslovanja še bolj podkrepil. Prav vljudno se Vam pri-poročam z odličnim spoštovanjem ALBIN JAZBEC, trgovina z oblekami in manufakturami v Kranju.

DRAVOGRAD

Za tak denar bi imeli že novo moderno zgradbo. Dobro in prav je, da je Dravograd v zadnjem letu nekoliko oživel vsled javnih del in sicer največ zaradi preureditve poslopja za sresko načelstvo in gradbe ceste ter kanali-zacije pred poslopjem ozir. v zvezi s poslop-jem. Zaposlenih je vsaj za nekaj časa malo več delavcev, čeravno dobiček odnese le stavbeni podjetnik, delavec pa gladije. Za nas davkoplačevalce pa nikakor ni prav, da se je za prostore sreskega načelstva kupilo staro zgradbo hotela »Korotan«, kajti preureditev in prezidava je stala toliko denarja, da bi se lah-ko na primernem prostoru za ta denar sezi-dalo popolnoma novo poslopje, ki bi odgovar-jalo že kar v začetku svojemu namenu. Tako bi bil ostal hotel »Korotan«, ki je bila najlepša gostilna v trgu, Dravograd pa bi za isti denar pridobil eno novo moderno, svojemu na-menu primerno stavbo. Sedaj se pa krpari sem in tja; komaj je nekaj preurejeno, pa je zopet treba podreti in predrugačiti. Stroški so vedno večji, občinska uprava pa ima ne pre-več prijetno nalogo, da mora skoraj pri vsaki seji sklepati o tozadevnih naknadnih delih in posojilih. Izgleda, kakor da bi bili občinski možje premalo odločni oziroma da ni stavb-no-tehnične strokovnjaka, ki bi vsa dela že v naprej dobro premislil in preračunal. — Davkoplačevalce.

ČRNA

Proslava 30-letnice Zveze rudarjev v Črni. V nedeljo, dne 4. septembra t. l., je praznovala podružnica Zveze rudarjev Jugoslavije v Črni 30-letnico obstoja. Proslava, na kateri je so-deloval tamburaški zbor »Vzajemnost«, se je pričela ob lepi udeležbi sodrugov in sodružic ob pol 3. uri popoldne. Po slavnostnem govo-ru s. J. Arha so bile izročene trem sodrugom spominske diplome za priznanje 30-letnega članstva. Istotako je prejel diplomu za pri-znanje s. J. Ipvavic za njegovo 20-letno po-zrtvovalno delo kot blagajnik podružnice. Vsa prireditve je bila zaradi okoliščin, v katerih se je vršila bolj skromnega značaja, vendar pa družabno prav iskrena in sodružna. Lepo je bilo videti, ko je po proslavi staro in mla-delo hitelo čestitati sodrugom-jubilantom. Po proslavi se je vršila veselica ob zvokih tam-buraške godbe. Vsa prireditve je bila izraz res-prave delavske kulture in globoke socialistič-ne zavesti. Naj žive naši črnski sodrugi in sodružice!

Boj med , staro in novo“ šolo

»Trgovski list« označuje današnjo gospo-darsko krizo v članku »Večja poraba pospeš-juje proizvodnjo in blagostanje« z bojem med staro in novo šolo. V dveh odlomkih pravi to-le:

»Ljudje smo otroci narave in ta nas uči, da se vse, kar hoče živeti, mora gibati, kakor kri v človeškem telesu. Ustavitve krvi je smrt. Isto velja za promet dobrin in človeških po-trebščin, ustavitve teh pomeni lakoto. Kmalu po vojni ni bilo ne brezposelnih ne lačnih — toda takrat je bil promet blaga uren, lahek, svoboden, nezaviran in neobremenjevan, vsi predmeti so brzeli od pridelovalca k porab-niku.

Od leta do leta je promet padal, ker smo ga preveč obremenjevali in zavirali. Najboljši dokaz za to je število nezaposlenih v zadnjih desetih letih. Leta 1928. je bilo teh že 25.000, ki so dobivali 1.900.000 din. podpore in leta 1937. smo imeli 187.000 brezposelnih in je bilo izdane 24 milijonov podpore. Se katastrofal-neje bo v prihodnjih desetih letih.

Padeč prometa večja brezposelnost in beda. Cenejšje bi bilo razbremeniti promet in pospešiti njegovo gibanje, kakor pa dajati podpore.

Pri nas in drugod na svetu se bijeta dve na-čeli: 1. načela stare šole, ki pravijo: kolikor višja cena, toliko večji dobiček, in 2. načela nove šole, ki trde: kolikor nižja cena, toliko večja tudi potrošnja, večji promet, večji do-biček, večja potrošnja — večja proizvodnja. »Stara šola določi ceno in ukazuje, po čem se mora predmet prodajati, ne glede na to, ali bo našel kupca. Razumljivo je, da ne do-

seže smotra. Nova šola preskuša ceno po možnosti prodaje in šele takrat prične promet ali prodajo.

Člankar ima prav. Glavno pri narodnem go-spodarstvu je potrošnja in promet brez ovir. Od potrošnje je odvisna produkcija in s tem zaposlenost delavstva ob tako dobrem zasluž-ku, da so tudi lahko dobri potrošniki ali kon-zumenti. Koliko odgovarja izraz stara in nova šola, ne bomo podrobno raziskovali, dejstvo pa je, da se je kapital razvil in nevtraliziral ter logično prehaja v ekstreem z zahtevo po čim večjem dobičku neglede na splošno na-rodno gospodarstvo in socialni položaj člove-štva. Po našem mnenju nista to dve šoli, am-pak le višek razvoja sebičnega kapitalizma, ki že prav resno kliče po socializaciji. Ta šola že obstoja, odkar gospodari kapitalistični sistem, samo da ima danes vso oblast in še razne zagovornike stare, globoko vcepljene ideologije. Veseli pa nas, da spoznanje zma-guje.

PTUJ

Radi gonje proti židom naj brezposelni še naprej stradajo? Po mestu se širijo govovice, da sta hotela kupiti od gospoda Piricha dva židovska podjetnika staro tovarno in v njej namestiti tekstilno tovarno, a da se baje ta kupčija ni odobrila. Ptuj se že leta in leta trudi, da bi privabil kako industrijo, a zaman, ker mu manjka vodovoda in je mesto vsled tega že vsa leta polno brezposelnih, za ka-tere nima dela in sredstev za podpiranje. Vsled tega ne moremo razumeti, zakaj bi se ne pritegnilo podjetnikov, ki bi prinesli v to zapuščeno in osamljeno mesto končno nekaj življenja in dela? Če ...

Prispela je velika izbira jesenskega in zimskega blaga za ženske in moške plašče, obleke, kostume, hubertuse itd. Kakor zmiraj dobite najceneje v

Krojaške potrebščine!

ČEŠKEM MAGAZINU MARIBOR

Ulica X. oktobra

Stavka bede in obupa v pohorskih granitolomih Misli v težkih dneh, ki jih preživlja Čehoslovaška

(Dalje.)

Pohorski granitolomi niso bili vedno last fevdalca inž. Lenarčiča, ampak nemške tvrdke Grein. Šele po prevratu so prišli v Lenarčičeve roke. Kako se je to izvršilo, je poglavje zase. Trdi se, da je zaradi teh kamnolomov ozir. lastništva nastal spor, ki se je obravnaval celo pred mednarodnim sodiščem in da je inž. Lenarčič pravdo izgubil ter moral plačati Greinu večmilijonsko odškodnino. Toda to samo mimogrede. Mogoče bo prilika nanesla, da se bo tudi o tej stvari še kaj pisalo.

Inž. Lenarčič poseduje skupno pet granitolomov. Iz naselja Jospdol vodi pot proti jugu, po precej strmih pobočjih, kjer leže granitolomi drug za drugim. Iz teh granitolomov vodi ozkotirna železnica v dolino do postaje Brezno, nekako deset kilometrov daleč. Na nasproti ležečem bregu sta Res-Zapečnikova granitoloma: Jakobov in Kopov. Nekaj časa so prevažali granit tudi iz obeh Res-Zapečnikovih granitolomov v Lenarčičevo železnico, toda pozneje so progo, ki je vodila izpod četrtega Lenarčičevega kamnoloma v Jakobov kamnolom razdrli. Najbrž si je prišla konkurenca navzkriž ali pa se niso mogli pogoditi za prevozni tarif.

Tako zastraženi pa kamnolomi še niso bili? Kamor pridem, naletim na delavsko stražo.

— Stražimo po dva in dva in se menjamo vsakih 12 ur. Za stavkarje se ne bojimo, da bi šli delati. Toda...

— Lenarčič in Res-Zapečnik imajo precejšnje zaloge granitnega tlaka. Cenimo, da ga ima Lenarčič kakšnih 90 in Res-Zapečnik kakšnih 60 vagonov.

— To je pa precej.

— Na zalogo smo delali šele nekako dva meseca pred stavko. Toda, ako ne bi bilo prišlo do stavke, bi bile te zaloge najbrž že doberšen del odposlane, ker je tvrdka dobila naročila.

— Saj so kljub stavki hoteli izvršiti naročila. Toda, čim se je raznesla vest o tem, kaj nameravajo, so se zbrali delavci, žene in otroci, pripravljani, da se vležejo na tračnice, pred lokomotivo, ako bi bili poskušali kaj odpeljati.

— Lenarčič se je najbrž zaradi tega pritožil in tudi proti stražam. Izpočetka so skoro vsak dan prihajali orožniki popisovat naše straže. Sedaj imamo mir.

Kamnolomi se zavedajo že globoko v strmo reber, znak, da so pridne delavske roke zrušile s pomočjo dinamita že ogromne množine granitnih skal in jih razcepile na kocke ali pa izklesale iz njih robnike, plošče itd. Kamor pogledaš leže na tleh ogromne skale, potem posamezni kosi, ki so jih od njih odcepili takozvani ricarji, pasirani, pa tudi čisto izdelani granitni bloki, kocke najrazličnejših velikosti, robniki ozki in široki ter druga izdelana in neizdelana roba. Koliko potrpljenja, sile in spretnosti zahteva to obdelovanje kamenja!

— Kaj pa ta lesena stavba.

— To pa je kovačija. Tu ostre orodje, ki ga rabijo delavci za obdelovanje trdega kamenja.

— In nad kovačijo?

— Tam gori spe, samski delavci-kovači.

Vzpnem se po stopnicah in gledam skozi edino okno v notranjost.

Stene temnorjave. Kdo ve, kdaj so bile zadnjič beljene. Ob stenah štiri postelje, če smemo tako imenovati iz surovih desk zbita ležišča. V vsaki »postelji« je po nekaj slame, ki je pogrnjena s preostanki starih vreč. To so ruhe. Za pokrivalo pa služi raztrgana odeja. Razen tega je v »sobi« še klop in miza, oboje tako črno kot pod in stene.

Občina, kot sanitetna oblast bi naj enkrat napravila revizijo teh stanovanj in izdala primerne ukrepe. Pa tudi OUZD bi se naj zanimal za to stvar. Nezdružba stanovanja so vendar leglo vseh mogočih bolezni.

— Fevdalec inž. Lenarčič sicer zelo skrbi za »čistost« v svojih hišah, hubah in kolibah.

— Kako to misliš, za kakšno čistost, sodrug?

— No, saj je izdal tisti cirkular, da bo vsako žensko vrgel iz stanovanja, ki bi rodila nezakonsko dete. Vidiš, to je že skrb za čistost, sicer ne za čistočo stanovanj v njegovih hišah in kolibah, ampak za krščansko čistost.

(Dalje prihodnjič)

Za stradalajočo deco stavkajočih delavcev v Pohorskih granitolomih v Ribnici na Pohorju so darovali v upravi našega lista: Neimenovana 20 din, F. B. Škofja Loka 9, Bizjak Iv., Krško 40, Lupše Ivan, Krško 10, Fric Ignac, Krško 10 din.

Stanovščina je poostrena materialistična diktatura

Glasilo znanih prijateljev JRZ se ogreva za »svobodno stanovščino«.

Kakšna je svobodna stanovščina?

Svobodna stanovščina je družba stanov, v kateri vedrijo in odločajo podjetniki raznih stanov v svojem interesu. Torej povsem z materialističnega stališča, dočim bodo delavci in nameščenci v taki družbi morali lepo molčati, kjer tudi ne bi mogli kot celota zagovarjati svojih interesov, ker bi bili pocepljeni po majhnih stanovskih organizacijah.

Zahteva po stanovskih organizacijah, skupnih namreč, je zahteva kapitalistov, kjer bi kapitalisti razcepljeno delavstvo v boju za pravice lažje ovirali. Stanovščina je novo geslo rimskega reka divide et impera (cepi in ukaraj), pa prav nič drugega. Boj delavstva za socialne in politične pravice bi s stanovščino prenehal biti skupna zadeva delavstva. Tudi bi se »stanovske organizacije« upirale vmešavanju delavcev drugih stanov.

Listič imenuje stanovščino organsko zgrajeno družbo.

Stanovskemu modrijanu pa tudi ob toplem zavzemanju za stanovsko družabno organizacijo vendar le vest nekaj očita, ker pravi, da bi morala biti v taki organizaciji velika svoboda in da bi se morala preustrojiti tudi ideologija sporazumevanja v interesu celotne družbe. Tako nekako se izraža, kar smatramo, da tudi člankar nima pravega zaupanja v stanovščino, čeprav jo zagovarja.

In v tem oziru ima prav. Stanovska organizacija pomeni okrepitev, to je, izvedbo močnejše organizacije kapitala na eni strani, kar imamo danes že v kartelih in trustih, na drugi strani pa to pomeni cepitev delavstva po stanovih, da se ne bi moglo braniti in bojevati za svoje socialne in politične pravice skupno. Naivno mnenje, da se bo kapitalizem, ki je materialističen v tej ali oni obliki, srčno ali socialno poboljšal, je gola prevara za delavstvo. Kapital bi bil tudi danes lahko socialen, lahko bi gledal na koristi celotne človeške družbe, pa tega ne stori. Temnanj bi storil to potem, ko bi imel več oblasti in bi delavstvo ne imelo možnosti, da se skupno bori proti — zločinskemu kapitalizmu, katerega privilegije zagovarja navedeno glasilo.

Zanimivo je tudi, da listič zametava vse diktature, zavzema se pa samo za družbo po načelih katolicizma, ki pa je v bistvu tudi le prav stroga diktatura, ki priporoča kapitalistom »blago socialno srce«, delavcem pa pokorščino tudi v materialnih vprašanjih.

Vprašali bi le radi: Ali ni delavec človek, ali ni delavec svoboden državljani in ali nima pravice, da se bori za vse svoje pravice, če mu jih drugi državljani odrekajo?

Na ta vprašanja ne bomo dobili pametnega odgovora. Zato pravimo: Delavec je človek, je državljani, je član človeške družbe. Zato ima popolno enakopravnost, da se bori za vse svoje pravice v svobodi, ne pa kot suženj molči v prisilnih organizacijah, ki jih hoče kapitalizem, da okrepi svojo moč, diktirati delavcu, tudi človeku.

Spoznajte to, pa vest ne bo več pekla!

Gospodarski vezl med Francijo in podunavskimi deželami

Kakšne težkoče so za gospodarsko podporo zahodnih velesil v jugovzhodni Evropi, kaže najbolj razvoj zunanje trgovine Francije s podunavskimi deželami v prvem polletju 1938. Tu številke v milijonih dinarjev:

	Uvoz	Izvoz
	Francije	
Čehoslovaška	180	222
Rumunija	112	157
Jugoslavija	49	63
Madžarska	51	14

Francoski izvoz iz Čehoslovaške in Rumunije je v prvem polletju 1938 manjši kakor v isti dobi v prejšnjem letu. Samo v Jugoslaviji in Madžarski je Francija več kupovala kakor 1937. Izvoz Francije v Čehoslovaško se pa tudi ni izpremenil, dočim se je v druge tri države zvišal. Toda ker je za dežele v Podonavju važno, da Francija pri njih čimveč kupuje, se problem gospodarske podpore od strani Francije za sedaj slabo rešuje.

Sprejmemo čevlarske pomočnike.
Karo-Maribor

Ustanovljeno l. 1871.

HRANILNO IN POSOJILNO DRUŠTVO DELAVCEV V MARIBORU

reg. zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ulica št. 37 (v lastni hiši) — Telefon 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 13.143

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi.

Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in knjižbo. — Zadrugi, delež znaša Din 200.—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure

Iz vrst nekdanjih naših nasprotnikov nam je bil poslan ta-le članek:

Pod tem naslovom je v št. 83 »Delavske Politike« v mariborski rubriki izšel članek, v katerem čitam, kako nekateri inozemski časopisi razširjajo najbolj tendenciozne in kar moč lažnive vesti, kakršnih niti med svetovno vojno nismo bili vajeni, proti naši zavezniški Čehoslovaški, čije krivda je, da je ostala zvesta načelom demokracije. In ti časopisi se prodajajo pri nas po vseh trafikah in leže na razpolago v vsaki kavarni. Kako se to obnaša z

Da bi inozemski fašistični tisk pisal o ČSR dobro in ugodno, menda ne bo nihče pričakoval.

Toda tudi gotovi del našega časopisa v pogledu Čehoslovaške ne postopa tako, kot bi se to v zavezniški državi pričakovalo. V naših dnevnikih še nisem zasledil kake važnejše izjave, ki bi kazala, da nam ni vseeno, kakšna usoda zadene bratsko Čehoslovaško republiko. Imamo ducate raznih organizacij (političnih sploh ne omenjam), ki tako rade gobeždajo o svoji slovanski pripadnosti, pa danes, ko naši severni bratje preživljajo najtežje čase, nimajo nobenega akcijskega elana, ki bi ravno sedaj bil tako potreben. Vse spi spanje pravičnega, bratsko Čehoslovaško republiko hoče zadaviti oholi fašizem, mi pa gledamo in molčimo! — Višek vsega pa je, da se med slovenskim časopisjem najde list, ki z naslodo iz tujih listov prepisuje tendenciozne vesti o Čehoslovaški, povrh pa preskrbuje svoje čitatelje s senzacijami, ki rastejo na njegovem lastnem pojniku.

Prvi element, ki v dostojni meri razlikuje našo »Delavsko Politiko« iz raznimi političnimi in kulturnimi predavanji goji ljubezen in simpatijo do bratskega čehoslovaškega naroda, je naše socialistično delavstvo. — Že nešteto krat je to delavstvo pokazalo toliko privrženosti in solidarnosti do naše bratske Čehoslovaške, pokazalo toliko razumevanja za tegobe, ki jih prenaša to demokratično ljudstvo, da je takozvane patentirane narodnjakare lahko sram. Bridka resnica — priznati jo moramo: element, proti kateremu smo leta in leta upirjali najbolj bedasto gonjo, nam danes kaže, kako se pravilno pojmuje slovanstvo.

Naj bi že spoznala naša »Delavska Politika« javnost, da je treba slovanstvo pripadnost postaviti na bolj realna tla in nehati s pasivo. Razveseljevo bi bilo, da naš napredni element, brez razlike političnega prepričanja, zavzame odločen stav, ki bo pokazal, da nismo zavezniški ČSR samo na papirju. Začne se naj izvajati boj kot vsega

kar sramoti bratski čehoslovaški narod. Za vzgled nam naj bo naše socialistično delavstvo, ki z živo in pisano besedo nastopa proti rušilec miru in je brezkompromisno v gibanju demokratične miselnosti. Zaslepljenci, spreglejte! Španija in sedaj Čehoslovaška naj vam odpreta oči! — Otresimo se vsega, kar nasprotuje demokraciji! Opustimo vse, kar nas razdvaja! Nudimo in dajmo dejansko našemu bratskemu čehoslovaškemu narodu ono oporo, ki jo potrebuje.

Atila.

Kremacija si utira pot v svet

Upepeljevanje mrličev se širi.

Češka mesečna revija za širjenje upepeljevanja mrličev »Zeh« ima v svoji julijski številki prav zanimiva poročila, kako se zadnji čas rapidno širi upepeljevanje mrličev v evropskih državah.

Medtem ko je bilo včasih upepeljevanje najbolj razširjeno v Italiji, kjer je bil zgrajen tudi prvi krematorij, je tam zadnja leta opažati nekako nazadovanje. Vzrok je iskati v politiki napram Vatikanu. Na prvem mestu pa je sedaj Nemčija, kjer imajo že 118 krematorijev in je bilo samo lansko leto izvršenih 80.488 upepeljitev. Skupno pa od otvoritve prvega krematorija 1 milijon 26.954.

Prav tako nagel porast kaže Anglija, kjer je bilo lani v 38 krematorijih 14.129 upepeljitev, skupno od začetka 115.307. Večina teh krematorijev je bila zgrajena šele v zadnjih letih, letos že zopet trije novi.

Razmeroma pa imajo največ krematorijev v Švici, doslej 20, v katerih so imeli lani 6664 upepeljitev, skupno od začetka 117.023, prvi krematorij v Švici so zgradili leta 1889, v Zürichu.

V Čehoslovaški je bilo v 13 krematorijih od prevrata naprej 74.207 upepeljitev, a skoro vsak teden se otvori nov kolumbarij pri dosedanjih pokopališčih za šrambo žar.

Le na Madžarskem imajo že iz vojnega časa v Debreczinu zgrajen krematorij, katerega pa vlada še vedno ni pustila v obrat. Sedaj je radi tega izvedla v Budimpešti intervencijo Mednarodna zveza kremacije v Londonu.

V Rumuniji imajo krematorij v Bukurešti, kjer je bilo lani 580 kremacij, skupno od leta 1928, naprej 4226.

Z gradnjo krematorija so pričeli v Kaunusu, glavnem mestu Litve.

Tudi po drugih evropskih državah se ideja kremacije podobno uspešno širi.

Delavski pravni svetovalec

Draginjska doklada (Polzela)

Vaše vprašanje je popolnoma nejasno. Po-vejte točno, od kdaj ste vpokojenec, odnosno rentnik, za kateri čas niste prejeli draginjske doklade in za kateri čas ste jo prejeli, odnosno od kdaj dalje ter koliko, nakar Vam bomo odgovorili.

Poškodba otrok (šmarjeta)

Vprašanje: Vozil sem se s kolesom po cesti, pa so neki otroci pred menoj zbežali čez neko ograjo in se pri tem nekoliko opraskali. Njih oče si je o njihovih poškodbah priskrbel potrdilo bolniške blagajne in me je sedaj javil sodišču. Ali sme bolniška blagajna izstavliti taka potrdila in kaj naj sedaj jaz ukrenem?

Odgovor: Zdravnik bolniške blagajne je nedvomno izstavlil le izpričevalo o tem, kake poškodbe so zadobili otroci in gotovo ni v izpričevalu napisal, da ste jim poškodbe prizadejali Vi, ker mu to vendar ni znano. Če bo prišlo na sodišču do kake razprave proti Vam, opišite v svoj zagovor natančno, kako je do stvari prišlo in navedite morebitne priče.

Odškodnina (Laško)

Vprašanje: Moja žena je tožila nekega gostilničarja, pri katerem je bila kot poslovođkinja

za povračilo škode radi tega, ker je predčasno razdrl pogodbo z njo, odnosno s svojim postopanjem zakrivil, da je morala žena predčasno oditi iz njegove gostilne. Po razpravi je sodnik razglasil sodbo, s katero je gostilničarja obsodil. Dva meseca pozneje pa je moja žena prejela naenkrat pismeni izdelek sodbe, v katerem je tožbeni zahtevek zavrnjen. Moja žena se je obrnila nato pismeno na sodnika, z vprašanjem, kako je moglo naenkrat priti do tega preobrata, pa ni prejela doslej še nikakega odgovora. Ali lahko zoper sodbo vložim priziv tudi brez odvetnika in ali ji bo lahko nasprotnik kaj zarubil, za slučaj, da dokončno izgubi pravdo?

Odgovor: Skoraj se nam zdi neverjetno, da bi sodnik izdal pismeno drugačno sodbo, kot jo je razglasil, to že radi tega, ker sodniki v slučaju, kjer gre za bolj zapletene primere in si takoj po razpravi o stvari še niso čisto na jasnem, nikdar ne razglase sodbe že takoj po razpravi, ampak si odločbo vedno pridržijo za pismeni izdelek. Zato se je Vaša žena verjetno pri razpravi zmotila. Za priziv pa mora imeti odvetnika. Nasprotnik ji lahko zarubi vse rubljiive stvari, ki so njena last, ne more pa zarubiti predmetov, ki so Vaša last.

Zahvala

Podpisana se iskreno zahvaljujem za številne izraze sočutja ob priliki težke izgube mojega ljubljene in nad vse dobrega moža, gospoda

Seifried Jakoba

trgovca

Posebno se zahvaljujem vsem darovalcem krasnih vencev in cvetlic, občinskemu zastopstvu s Pobrežja, Gostilničarski zadrugi iz Maribora, gosp. Pauli Fuhrmann in Bertl Glas iz Prage, »Pevskemu društvu pekov« in delavskemu pevskemu društvu »Frohsinn«, kakor tudi vsem, ki so v velikem številu spremili blagega pokojnika na zadnji poti.

Maribor, dne 7. septembra 1938.

Mechthilde Seifried, žena